

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук, доцента Харченко Тетяни Борисівни
на дисертаційну роботу Гаєвського Владислава Вікторовича на тему
«Бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємствами»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 - Економіка.

Ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження здобувача, анотацією та опублікованими працями дає підстави для розгорнутої характеристики дослідження та визначення його відповідності встановленим критеріям.

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сучасні економічні умови господарювання, що характеризуються швидкістю зміни чинників зовнішнього середовища, посиленням інтеграційних процесів і конкуренції між учасниками ринку, вимагають від підприємств реальної оцінки своїх можливостей та перспективних напрямів розвитку. В умовах євроінтеграційного спрямування України, які характеризуються посиленням конкурентної боротьби та нестабільністю, питання забезпечення ефективності діяльності підприємства потребують підвищеної уваги дослідників. Умовою отримання стійких конкурентних переваг підприємницьких структур є здатність орієнтуватися на зміни у зовнішньому середовищі та повсякчас підвищувати ефективність своєї фінансово-господарської діяльності, удосконалювати процес управління, використовуючи нові підходи, методи та інструменти для визначення рівня їх конкурентоспроможності. Одним із таких інструментів є бенчмаркінг, що являє собою один з найкращих методів ведення підприємницької діяльності. Ефективне впровадження та використання принципів бенчмаркінгу є передумовою ринкового успіху суб'єктів підприємницької діяльності. Характерною рисою бенчмаркінгу є його творчий характер, орієнтація на кращі

світові практики. Така особливість бенчмаркінгу стає надзвичайно актуальною в сучасних умовах, коли економічна ситуація носить непередбачувальний характер. Саме тому, подальший розвиток теоретичних положень бенчмаркінгу, а також його адаптація до вітчизняних реалій є вкрай необхідним, своєчасним та затребуваним практикою, а проблематика, порушена дисертантом є вкрай актуальною та необхідною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана за планом наукових досліджень ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет». Зокрема, в рамках КНДР «Організаційний механізм збалансованого розвитку регіонів» (державний реєстраційний номер 0116 U001713) дисертантом досліджено теоретико-методичні аспекти використання бенчмаркінгу, як інструменту антикризового управління підприємствами; здійснено порівняльну характеристику бенчмаркінгу конкурентоспроможності Дніпропетровської області у національному та міжнародному масштабах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, є повно дослідженими та достатньо обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та несуперечливими, що вказує на їх достовірність і підтверджується застосуванням фундаментальних положень сучасної економічної науки, коректним застосуванням широкого спектру загальних і спеціальних наукових методів та прийомів дослідження відповідно до поставлених задач, повнотою та об'єктивністю використаного у дослідженні статистичного матеріалу, а також апробацією на науково-практичних конференціях та у публікаціях. Мета дисертаційної роботи полягає в поглибленні теоретико-методичних засад та розробки практичних рекомендацій щодо обґрунтування особливостей застосування бенчмаркінгу як інструменту антикризового управління та формування практичних рекомендацій з його впровадження на підприємствах

аграрного сектору Дніпропетровської області. Зазначена мета відповідає темі дослідження. Задачі дослідження логічно виходять з поставленої мети та безпосередньо пов'язані із отриманими дисертантом елементами наукової новизни. Матеріали дисертації та публікації здобувача визначають високу обґрунтованість основних наукових результатів, положень наукової новизни та висновків, сформульованих в роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації, їх достовірність й новизна забезпечуються широким застосуванням автором загальнонаукових та спеціальних методів теорії пізнання. Дисертантом здійснено змістовне дослідження наукових праць і публікацій вітчизняних і закордонних вчених і фахівців з питань методології проведення та сутності бенчмаркінгу (с. 23-31, 57-64, 80-83), сучасних механізмів антикризового регулювання (с.57-60, 143-148), дослідження рівня використання інструментів бенчмаркінгу в аграрному секторі (с.120-130, 192-198), оцінювання ефективності заходів бенчмаркінгу в системі антикризового управління підприємствами (с. 79-82, 172-179, 190-193) та інших теоретичних підходів, що надало можливість науково обґрунтувати необхідність розробки теоретико-методологічного забезпечення застосування бенчмаркінгу, як інструменту антикризового управління підприємствами. Обґрунтовано доцільність використання поняття «бенчмаркінг» та надано його авторську інтерпретацію (с.31-32). Автором представлено наукове бачення класифікаційної диференціації видів бенчмаркінгу, що передбачає виділення внутрішнього і зовнішнього бенчмаркінгу (с. 47-52).

На основі проведеного аналізу тенденцій розвитку підприємств аграрного сектору Дніпропетровської області України (с. 79-88), аналізу динаміки інвестицій в аграрний сектор України (с. 91-92), узагальнення практики та виявлення особливостей прийняття рішень щодо антикризового управління підприємствами (с.99-113) автором удосконалено алгоритм прийняття рішень на підприємствах аграрного сектору за допомогою бенчмаркінгу. Визначено обов'язкові фази алгоритму прийняття антикризових рішень, у тому числі: оцінка і визначення недоліків практики функціонування агропідприємства; пошук інформації про можливі способи розв'язання проблеми; вибір еталонної

практики, що передбачає аналізування роботи інших підрозділів того ж самого підприємства в іншому напрямку діяльності агропідприємства; аналізування інформації, отриманої в ході аналізу, визначення обмежень впровадження бенчмаркінгу або можливих недоліків після його впровадження; реалізація рішення, прийнятого з використанням бенчмаркінгу; аналіз результатів і наслідків, що виникли в результаті прийнятого рішення (с. 66-70). Автором доведена доцільність застосування удосконаленої методики, як засобу підвищення ефективності управління підприємством.

Автором здійснено внутрікорпоративний аналіз стану розвитку бенчмаркінгу на аграрних підприємствах (с. 98-114), досліджено тенденції розвитку бенчмаркінгу підприємств в умовах посилення кризових впливів (с. 79-82), на основі чого запропоновано напрями імплементації інструментів зарубіжного досвіду у практику вітчизняних підприємств, зокрема, поглиблено три типи бенчмаркінгових стратегій антикризового управління, доцільні для впровадження (с.195-203).

Особливу увагу дисертант приділяє визначенню переліку етапів, які найбільш повно та деталізовано відображають процес бенчмаркінгової діяльності і можуть бути використані суб'єктами будь-якого бізнесу для покращення своєї діяльності та які є найоптимальнішими на сучасному етапі розвитку економіки (с. 67-70).

Дисертант доводить, що досягнення стійких конкурентних переваг, довгострокове стратегічне планування можливе лише за рахунок впровадження механізму бенчмаркінгу як інструменту антикризового управління на підприємствах аграрного сектору. Автором досліджено проблеми розвитку аграрного сектора України (с. 122, рис. 2.5), стан та динаміку розвитку аграрних підприємств Дніпропетровської області України (с. 99-109), обсяги витрат на інвестиційно-інноваційну діяльність аграрних підприємств (с. 110, табл.2.16), стан впровадження технологій бенчмаркінгу в практику українських підприємств (табл. 2.17). На основі проведеного дослідження автором запропоновано методичні підходи до запровадження механізму бенчмаркінгу на аграрних підприємствах (с. 176), конкретизовано фази його впровадження (с.

177-178) та визначено вплив бенчмаркінгу на процес прийняття стратегічних рішень (с. 204, табл. 3.4). Цим доведена доцільність використання бенчмаркінгу в антикризовому управлінні підприємством, а проблематика порушена дисертантом, заслуговує наукового та практичного інтересу.

Окрема увага здобувача приділяється вибору основних цілей та завдань програми вдосконалення антикризового управління на засадах бенчмаркінгу підприємств аграрного сектору Дніпропетровської області (с. 185-186, табл.3.1).

Уточнено, що аграрні підприємства Дніпропетровської області програють в конкурентній боротьбі підприємствам аграрного сектора, інших областей України, що свідчить про недостатній рівень сучасного розвитку регіону у порівнянні з конкурентами. Змінити ситуацію на краще можливо лише за умови впровадження новітніх методів господарювання та інноваційних технологій, зокрема за рахунок впровадження бенчмаркінгу (с. 81-83).

Дисертаційне дослідження базувалось на отриманні офіційної статистичної інформації, що дало змогу отримати об'єктивні результати. Особливої уваги в контексті мети дослідження заслуговує практична можливість запровадження викладених положень у діяльності вітчизняних підприємств, а саме у впровадженні бенчмаркінгу як інструменту антикризового управління на підприємствах України.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення отриманих наукових результатів полягає в узагальненні існуючих та розробці нових науково- методичних підходів щодо використання бенчмаркінгу як інструменту антикризового управління підприємствами з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

Практичне значення наукових результатів полягає в розробці науково- методологічної бази та аналітичного інструментарію, що дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень в процесі антикризового управління підприємствами, забезпечити формування сталого механізму використання бенчмаркінгу підприємствами аграрного сектора економіки. Пропонований інструментарій та розроблені рекомендації сприятимуть досягненню стійких

конкурентних переваг підприємствами аграрного сектору, розробці стратегічних пріоритетів управління підприємствами аграрного сектору економіки України, з урахуванням специфіки їх діяльності.

Окремо зазначимо, що результати, представленого до рецензування дослідження пройшли апробацію й впроваджені в діяльність організацій і підприємств: Фермерське господарство «Дарниця» Дніпропетровської області (довідка про впровадження від 11.05.2020 року); СТОВ АФ «Барвінківська» Харківської області (довідка про впровадження від 11.05.2020 року); Фермерське господарство ТОВ «АП Полісся» Житомирської області (довідка про впровадження від 23.06.2020 року); ТОВ «Термінал СКВ» Дніпропетровської області (довідка про впровадження №64/0105 від 01.05.2020 року); ТОВ «ХОЛДИНГ «ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ТА НС» Дніпропетровської області (довідка про впровадження №521/0604 від 06.04.2020 року); ТОВ «Компанія Єврокровля» Дніпропетровської області (довідка про впровадження від 15.06.2020 року); ПП «Каркас Дніпро» Дніпропетровської області (довідка про впровадження від 10.09.2020 року); ТОВ «Науковий парк «Хімічні технології» Дніпропетровської області (довідка про впровадження від 01.09.2020 року).

Повнота викладення основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації доповідались, обговорювались та схвалені на науково-практичних конференціях, а також достатньо повно викладені у 18 наукових працях, з яких: 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях інших країн; 9 – статей у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних науково-метричних баз; 6 – тези доповідей та матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій; 1 – наукова праця в інших виданнях.

Публікації повністю розкривають зміст представленої дисертації і свідчать про самостійність одержаних результатів наукового дослідження. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до визначених МОН України

вимог. Апробацію результатів дисертаційного дослідження слід вважати достатньою.

Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових працях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження Гаєвського Владислава Вікторовича не виявлено.

Відповідність дисертаційного дослідження встановленим вимогам

Дисертація має традиційну структуру: анотація, зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи становить 251 сторінок, зокрема 213 сторінок основного тексту, 22 таблиці, 13 рисунків та 7 додатків. Список використаних джерел складає 201 найменування. Робота написана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності та проілюстровано відповідними таблицями та схемами. Анотація відображає зміст дисертації та висвітлює основні наукові та практичні положення. Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством. Викладення завдань та результатів досліджень, положень наукової новизни, висновків і рекомендацій є доступним для сприйняття, логічним та добре структурованим.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи рівень розробки науково-методичних положень та практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових результатів, висновків та пропозицій, необхідно відмітити дискусійний характер деяких з них.

1. На суб'єктивну думку опонента, авторське тлумачення сутності категорії «бенчмаркінг» не виглядає як таке, що вбирає чи відкидає відповідні надбання інших авторів щодо специфіки досліджуваної категорії. Тому поставлене автором завдання щодо змісту та сутності понять (перше в переліку поставлених завдань с. 16 дисертації) могло б

бути розв'язано з більшою деталізацією при зазначенні показників діяльності підприємства, які вимагають порівняння при проведенні аналізу.

2. Автором запропоновано виокремлення зовнішнього та внутрішнього бенчмаркінгу (с. 53-54) для оцінки ефективності управління підприємства будь-якого виробничого потенціалу, але автором не зазначаються умови при яких на підприємстві доцільно проводити окремо або разом зовнішній чи внутрішній бенчмаркінг.
3. У 1 розділі дисертації автор наголошує на необхідності скористатися зарубіжним досвідом практичної реалізації бенчмаркінгу (с. 55, 80), проте не аналізує проблеми, які можуть виникнути при застосуванні його в Україні. Також виборка підприємств сформована виключно з вітчизняних об'єктів, як наслідок, є незрозумілим чи дозволяють запропоновані підходи враховувати досвід зарубіжних підприємств.
4. В цілому схвально оцінюємо запропоновані автором етапи здійснення бенчмаркінгу на підприємствах різного виробничого потенціалу та організаційно-правових форм (п. 1.3, с. 72-74), проте на етапі створення бенчмаркінгової команди (с.72) доцільним є не лише зазначити, що такий відбір має бути раціональним, а і навести рекомендації стосовно якісних та кількісних характеристик такої команди.
5. При розрахунку ефективності бенчмаркінгу в системі антикризового управління підприємством (с.188-190), доцільно провести аналіз спроможності досліджуваних підприємств аграрного сектора України впроваджувати заходи відповідно до рекомендованих дисертантом положень.
6. У розділі 2 дисертації автором розроблено основні принципи успішної інтеграції бенчмаркінгу у практичну діяльність аграрних підприємств Дніпропетровщини (с. 136), проте не зрозуміло як універсально працюватиме даний інструментарій на наведених різних за активністю використання інструментів бенчмаркінгу підприємствах.

7. Викликає певні сумніви доцільність посилання до основних принципів Стратегії розвитку країни «Україна – 2020» (п.3.2, с.121-122). Така оцінка не дає можливості виокремити конкретну проблему певного регіону, яку потрібно вирішувати, а акцентує увагу на глобальних проблемах розвитку. На нашу думку, оцінка на основі принципів пріоритетності проблем певного регіону дає більш ефективні результати щодо їх подолання.
8. Безумовно актуальними, цілком обґрунтованими та практично спрямованими є пропозиції автора щодо оцінки бенчмаркінгу, як інтегральної частини процесу інновацій і вдосконалення у бізнесі. Проте, такі пропозиції автора носили б більш завершений формат, якщо б було чітко визначено які саме структури в рамках обмеженого штату працівників підприємств різного виробничого потенціалу мали б виконувати функції по впровадженню принципів бенчмаркінгу. Хотілось би розуміти яким чином мікро- та малі підприємства та на яких засадах матимуть можливість протидіяти «опору змінам» яким чином планується забезпечити формування корпоративної культури підприємства.

Проте наведені зауваження та пропозиції до змісту роботи не є критичними, мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки теоретичного рівня та практичної значимості результатів дослідження Гаєвського В.В., а лише відображають думку опонента.

Загальний висновок

Дисертаційну роботу Гаєвського Владислава Вікторовича «Бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємствами» слід визнати завершеною науковою роботою, яка виконана на актуальну тематику. Отримані результати характеризуються науковою новизною та мають практичне значення.

Дисертація є особистою авторською роботою, цілісною і завершеною згідно з поставленою метою та визначеними завданнями. Висновки та пропозиції є логічними, обґрунтованими, базуються на викладеному в дисертації матеріалі

та частково впроваджені в практику діяльності підприємств. Опубліковані за темою дисертації наукові праці в повній мірі відображають одержані результати, апробовані та схвалені на науково-практичних конференціях різного рівня.

На основі зазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Гаєвського Владислава Вікторовича на тему «Бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємствами» є закінченим самостійним науковим дослідженням, якому притаманна наукова новизна та вирішення важливих наукових проблем. За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю робота відповідає вимогам пп. 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, та положень Вимог до оформлення дисертації затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40.

Вважаю, що автор дисертаційного дослідження на тему «Бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємствами» – Гаєвський Владислав Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051– Економіка.

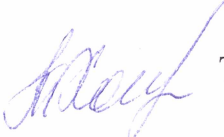
Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри екологічного менеджменту

та підприємництва Київського національного

університету імені Тараса Шевченка

 Т.Б. Харченко

Відгук кафедри економіки
ДП 08.078.004 15.01.2021

ПІСНИС ЗАСІДЧУЮ
ВЧЕЛИЙ СЕКРЕТАР НАДЧ
КАРДУЛЬНА Н.В.

Голова кафедри
економіки
ДП 08.078.004

П.Д. Тармидер

Голова кафедри економіки та підприємництва
П.Д. Тармидер
завідуючий
фах. екон. наук